

Podsumowanie posiedzenia plenarnego Sieci ENEA-MA, które odbyło się w dniach 1-2 grudnia 2020 r.

Piotr Czarnocki
Ministerstwo Klimatu i Środowiska

XII POSIEDZENIE PLENARNE Krajowej Sieci „Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju”

Ministerstwo Klimatu i Środowiska
Warszawa, 10 grudnia 2020 r.

Tematy przewodnie posiedzenia ENEA MA w grudniu 2020 r.

EU Biodiversity Strategy 2030

Greening the future programmes - State of play

The European Green Deal and the role of Cohesion Policy and RRF

Strategia różnorodności biologicznej UE do 2030 r

Różnorodność biologiczna stanowi podstawę zrównoważonego rozwoju

Utrata różnorodności biologicznej: kluczowe zagrożenia dla ludzkości

Prawie połowa światowego PKB wytwarzana jest przy udziale środowiska naturalnego

Związki między utratą różnorodności biologicznej, zmianami klimatycznymi i pandemiami

Przywracanie bioróżnorodności kluczowym elementem planu odbudowy

Strategia różnorodności biologicznej UE do 2030 r

Ochrona przyrody

Cel – objęcie
ochroną 30%
terytorium UE

- W oparciu o sieć Natura 2000 i obszary wyznaczone na szczeblu krajowym
- Cel ogólnounijny, uwzględniający specyficzną sytuację w państwach członkowskich
- Integracja korytarzy ekologicznych w celu zbudowania spójnej sieci

Ścisła ochrona
jednej trzeciej ww.
obszarów

- Obejmuje obszary o bardzo dużej wartości pod względem różnorodności biologicznej i ważne z punktu widzenia łagodzenia zmian klimatu i przystosowywania się do nich, w tym wszystkie lasy pierwotne.

Strategia różnorodności biologicznej UE do 2030 r

Odtworzenie przyrody.

Plan UE na rzecz
odbudowy do 2030 r.
zawierający następujące
zobowiązania:

- Prawnie wiążące cele, które zostaną zaproponowane w 2021 r.
- Do 2030 r. nie nastąpi pogorszenie stanu żadnych chronionych siedlisk i gatunków: korzystny stan lub pozytywna tendencja w odniesieniu do co najmniej 30%
- Agroekologia: rolnictwo ekologiczne
- Różnorodność biologiczna jako cecha krajobrazu $\geq 10\%$
- 50 % ograniczenie stosowania i ryzyka związanego z pestycydami
- Zmniejszenie zanieczyszczenia nawozami o 50% i o $\geq 20\%$ ich stosowania
- Posadzenie 3 miliardów dodatkowych drzew z poszanowaniem zasad ekologicznych
- Odwrócenie tendencji spadku liczby zapylaczy

Strategia różnorodności biologicznej UE do 2030 r

Odtworzenie przyrody

Plan UE na rzecz
odbudowy ze
zobowiązaniami na 2030 r.
(2) 2):

- Oczyszczanie skażonej gleby
- Odtworzenie ≥ 25.000 km rzek o swobodnym przepływie
- Nowa miejska platforma ekologiczna: porozumienie w sprawie zielonego miasta
- Zmniejszenie o połowę liczby gatunków z "czerwonej listy" zagrożonych przez inwazyjne gatunki obce.
- Redukcja szkód w dnie morskim, eliminacja/ograniczenie przyłówów.

Uruchomienie
zmiany
transformacyjnej

- Ramy zarządzania
- Otwarcie dostępu do finansowania
- Zaangażowanie biznesu
- Wiedza, edukacja
- Promocja rozwiązań opartych na naturze

Strategia różnorodności biologicznej UE do 2030 r

Ważność zazieleniania

Obszary miejskie i podmiejskie

- Powierzchnia obszarów miejskich podwoiła się od 1992 r.
- Znaczenie terenów zieleni miejskiej w kontekście Covid
- 80 % Europejczyków będzie mieszkało w miastach w 2020 r.
- Niezaprzeczalne, naukowo udowodnione, liczne korzyści wynikające z zazieleniania miast dla mieszkańców
- Podczas gdy ochrona niektórych miejskich terenów zieleni wzrasta, tereny zieleni często przegrywają w rywalizacji o grunty, ponieważ udział ludności żyjącej na obszarach miejskich wciąż rośnie
- Celem jest powstrzymanie utraty zielonych ekosystemów miejskich i powrót natury do miast

Strategia różnorodności biologicznej UE do 2030 r

Rozwiązania oparte na naturze w mieście

- Zwalczanie efektu wyspy ciepła
- Filtracja powietrza
- Zapobieganie powodziom
- Efektywność energetyczna
- Przyczynianie się do zdrowia ludzkiego
- Jakość życia
- Przestrzeń dla natury
- Sekwestracja węgla (CO₂)

Strategia na rzecz różnorodności biologicznej w zakresie zazieleniania miast

- **Wezwanie KE do europejskich miast liczących co najmniej 20 000 mieszkańców do opracowania ambitnych planów zazielenienia obszarów miejskich do końca 2021 r.:**
- działania mające na celu tworzenie zróżnicowanych biologicznie i dostępnych lasów miejskich, parków i ogrodów, gospodarstwa rolne w miastach, zielone dachy i mury, pokryte drzewami ulice miejskie łąki i miejskie żywopłoty
- poprawienie połączeń między terenami zieleni, wyeliminowanie stosowania pestycydów, ograniczenie nadmiernego koszenia miejskich terenów zieleni i innych praktyk szkodliwych dla różnorodności biologicznej;
- Uruchamianie narzędzi politycznych, regulacyjnych i finansowych.
- **Wytyczne Komisji w sprawie zazieleniania obszarów miejskich, w tym pomoc w mobilizowaniu finansowania**
- **Platforma UE na rzecz zazielenienia obszarów miejskich, która ma zostać utworzona przez Komisję w 2021 r. w ramach nowej "umowy o zielonym mieście" z miastami i burmistrzami.**

Zobowiązania wynikające ze strategii na rzecz różnorodności biologicznej

- co najmniej 20 mld EUR rocznie powinno być przeznaczone na wydatki związane z przyrodą za pośrednictwem podmiotów prywatnych i finansowania publicznego na szczeblu krajowym i unijnym, w tym poprzez szereg różnych programów w następnym długoterminowym budżecie UE.
- znaczna część [25]% [uwaga: obecnie 30 %] budżetu UE przeznaczonego na działania w dziedzinie klimatu zostanie zainwestowana w różnorodność biologiczną i rozwiązania oparte na przyrodzie.
- w ramach "Invest EU" utworzona zostanie specjalna inicjatywa dotycząca kapitału naturalnego i gospodarki w obiegu zamkniętym, mająca na celu zmobilizowanie co najmniej 10 mld EUR w ciągu najbliższych 10 lat, w oparciu o mieszane finansowanie publiczno-prywatne".
- Komisja wzmocni ramy regulacyjne i prawne dotyczące ochrony i zachowania różnorodności biologicznej.

Nowe ambicje w zakresie różnorodności biologicznej w wieloletnich ramach finansowych

- W 2024 r. 7,5 % rocznych wydatków w ramach wieloletnich ram finansowych powinno zostać przeznaczone na cele w zakresie różnorodności biologicznej, a w 2026 r. i 2027 r. - 10 %.
- Komisja pracuje nad tym, w jaki sposób zrealizować te ambicje w ramach poszczególnych funduszy i programów UE , w stosownych przypadkach
- Komisja usprawni śledzenie wydatków na różnorodność biologiczną w wieloletnich ramach finansowych
- Komisja zapewni przejrzystość i publiczną dostępność metodologii śledzenia wydatków na różnorodność biologiczną
- Niedawno rozpoczęto badania mające na celu:
- Aktualizację metodologii śledzenia wydatków na różnorodność biologiczną w WRF i NGEU

Cele szczegółowe Polityki Spójności 2021-2027

5 Celów Polityki Spójności 2021-2027

1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa

2. Zielona, niskoemisyjna transformacja w kierunku gospodarki netto o zerowej emisji dwutlenku węgla i odpornej Europy

W tym cel szczegółowy 2.7. - Zwiększenie różnorodności biologicznej, Infrastruktura ekologiczna w środowisku miejskim i zmniejszanie zanieczyszczenia. Związane z warunkowością podstawową – PAF.

3. Europa bardziej połączona

4. Europa bardziej społeczna i sprzyjająca włączeniu społecznemu

5. Europa bliżej obywateli

Polityka spójności negocjacje legislacyjne

Jesienne trilogi

- Dążenie do osiągnięcia porozumienia politycznego (z wyjątkiem EBCM)

REACT EU

- Porozumienie w ramach końcowych trilogów 18.11 2020 r. (WRF i elementy dotyczące klimatu)

CPR

- Porozumienie w ramach trilogów z dnia 2 grudnia 2020 r.

EFRR FS

- Końcowe trilogi w dniu 8 grudnia 2020 r.

Interreg

- Końcowe trilogi z porozumieniem w dniu 2 grudnia 2020 r. (kwestie budżetowe)

JTF

- Trzeci i najprawdopodobniej ostatni trilog w dniu 9 grudnia 2020 r.

WRF

- Porozumienie osiągnięte w dniu 10.11.2020 r. umożliwia finalizację ww. uzgodnień.

Polityka spójności negocjacje legislacyjne

CPR 2021
- 2027
Ostatnie
"zielone"
ustalenia:

Porozumienie w sprawie ostatnich politycznych trilogów 1 grudnia 2020 r.

- Włączenie zasady "nie szkodzić" do motywu i jako przepisu prawnego (zasady horyzontalne)
- Cele klimatyczne ujęte w przepisach prawnych 30% EFRR i 37% FS
- W przypadku odstępstw od celów klimatycznych mechanizm dostosowania (powiązany z przeglądem śródkresowym)
- Ukierunkowane zastosowanie warunku podstawowego dotyczącego ram działań priorytetowych (PAF) w zakresie wydatków na rzecz wyłącznie obszarów Natura 2000 (w oparciu o kod interwencyjny)

Polityka spójności negocjacje legislacyjne

Kolejne kroki

- Porozumienie polityczne w sprawie EFRR FS i JTF w dniach 8 i 9 grudnia 2020 r.
- dla ECBM - trilogi w czasie Prezydencji PT
- Instrument pożyczkowy sektora publicznego 3 filar JTM)
- Formalne przyjęcie aktów prawnych kwiecień 2021 r. po drugim czytaniu przez prawników, lingwistów, zainteresowane strony.

Warunki podstawowe NPF

W oparciu o najnowsze otrzymane przez KE informacje należy przyspieszyć przygotowania

Warunek podstawowy - 2.5 –
obszar - Woda:

- Dotychczas nie oceniono żadnego pełnego planu

Warunek podstawowy - 2.6
obszar - Odpady

- Tylko jedno państwo członkowskie przedłożyło plan obejmujący całe jego terytorium

Warunek podstawowy - 2.7 –
obszar - Przyroda:

- Tylko 3 państwa członkowskie nie przedłożyły jeszcze projektu PAF.
- 13 państw członkowskich jest bliskich spełnienia tego warunku

The European Green Deal

Zwiększanie ambicji klimatycznych UE na lata 2030 i 2050:

- Europejskie "prawo klimatyczne", w którym do marca 2020 r. zapisano w prawodawstwie cel dotyczący neutralności klimatycznej do 2050 r.
- Kompleksowy plan zwiększenia unijnego celu klimatycznego na 2030 r. do co najmniej 50% i do 55% w sposób odpowiedzialny do października 2020 r.
- Przegląd i w razie potrzeby zmiana wszystkich odpowiednich instrumentów prawnych w celu realizacji tych zwiększonych ambicji - do czerwca 2021 r.
- Mechanizm dostosowania limitów emisji dwutlenku węgla dla wybranych sektorów do 2021 r.
- **Nowa strategia UE na rzecz adaptacji do zmian klimatu 2030 w 2021 r.**

Budżet UE 2021-
2027:

NGEU (750 mld
EUR) + MFF 1 bln
EUR)

- 30 % na zmiany klimatu, w tym różnorodność biologiczna
- "Nie powodować znaczących szkód dla środowiska"

Instrumenty finansowe UE, w tym NPF 2021-2027

- **Polityka Spójności 2021-2027,**
 - **Nowy Zielony Ład,**
- **Europejski Instrument na rzecz Odbudowy, w tym React EU oraz Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF)**
 - **Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji**

Działania – Sektor Środowiska i Klimatu

- Przygotowanie Założeń do Umowy Partnerstwa oraz Umowy Partnerstwa
- Przygotowanie projektu POiŚ 2021-2027
- Przygotowanie Krajowego Planu Odbudowy.

- Mówiąc o środkach Unii Europejskiej mówimy m.in. o Polityce Spójności, Europejskim Instrumencie na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności oraz Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

Przewidywane instrumenty wsparcia realizacji NGD:

- 30 % (ERFD) i 37 % (FS) uwzględnianie problematyki klimatu na poziomie funduszu
- Przeznaczenie 30 % EFRR na poziomie państw członkowskich na cel polityki 2
- Stworzenie warunków sprzyjających efektywności wydatków, np. powiązanie z NECP-ami
- Wykluczenie wsparcia niepożądanych inwestycji np. w paliwa kopalne, składowanie, przetwarzanie odpadów reszkowych
- Uodpornienie projektów infrastrukturalnych na warunki klimatyczne (climate proofing)
- Mechanizm sprawiedliwej transformacji i fundusz sprawiedliwej transformacji
- Nowy międzyregionalny instrument na rzecz innowacji, większy nacisk na zrównoważony rozwój w S3

Realizacja NGD w Polsce

Polska w okresie najbliższych lat planuje wykorzystać zarówno środki krajowe, jak również pomoc ze strony UE na działania przyczyniające się do zapoczątkowania sprawiedliwej transformacji energetycznej.

Dzięki rozpoczętym teraz inwestycjom możliwe będzie nie tylko zmniejszenie negatywnego wpływu działalności poszczególnych branż na środowisko, ale również zwiększenie liczby dobrze płatnych miejsc pracy i poprawa naszego bezpieczeństwa.

Mówiąc o środkach Unii Europejskiej mówimy w tym kontekście m.in. o Polityce Spójności, Europejskim Instrumencie na rzecz Odbudowy oraz Mechanizmie Sprawiedliwej Transformacji.

Należy zauważyć, że aktywność polskiego rządu na szczeblu UE, skutkuje utworzeniem specjalnego mechanizmu, dzięki któremu w szczególnie sposób będzie można wspierać transformację polskich obszarów węglowych i pracowników zatrudnionych w sektorze górnictwa.

Polska może zostać największym beneficjentem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Środki skierowane do Polski mogą przekroczyć nawet 15 mld złotych w ciągu najbliższych 7 lat.

Jednocześnie Polska będzie największym odbiorcą polityki spójności. Zgodnie z wstępnymi obliczeniami możemy liczyć na blisko 60 mld €. Dodatkowo Polska będzie jednym z głównych adresatów Europejskiego Instrumentu na Rzecz Odbudowy. Wstępne obliczenia mówią tu o budżecie wynoszącym około 23 mld €.

W ramach
wyżej
wymienionych
instrumentów
planujemy
wspierać
przedsięwzięcia
dotyczące m.in:

- zwiększenia efektywności energetycznej budynków oraz przemysłu;
- zmniejszenia emisyjności transportu publicznego;
- elektryfikacji polskiego taboru samochodowego;
- zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii w polskim miksie energetycznym;
- poprawy bezpieczeństwa i efektywności sieci elektroenergetycznej, w tym budowę tzw. Smart Grid;
- zapewnienia sprawiedliwej transformacji, szczególnie na obszarach węglowych.

SOOŚ w kontekście NPF

Oceny oddziaływania na środowisko mające zastosowanie do planów i programów współfinansowanych przez UE w latach 2021-2027

- Wymogi prawne dotyczące oceny oddziaływania na środowisko wynikające ze **strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SEA)**, **dyrektywy siedliskowej** i **ramowej dyrektywy wodnej** mają w pełni zastosowanie do **przygotowywania takich programów**. Prosimy zatem o zwrócenie uwagi odpowiednich instytucji zarządzających na te wymogi, ponieważ będą one musiały sprawdzić, czy dokumenty programowe wchodzą w zakres dyrektyw.
- **Wszystkie programy powinny** zostać poddane **przeglądowi w celu oceny konieczności przeprowadzenia SOOŚ**
- Programy współfinansowane przez UE, które ustanawiają ramy dla przyszłej realizacji projektów wymienionych w dyrektywie 2011/92/UE (OOŚ) i są opracowywane w jednym z sektorów wymienionych w art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy SEA (np. transport, energia, rolnictwo, użytkowanie gruntów), wymagają oceny w ramach dyrektywy SEA.
- Programy opracowane w sektorach nieobjętych dyrektywą SEA (np. współpraca terytorialna, działania społeczne, migracja, bezpieczeństwo lub zarządzanie granicami) w ramach nie wymagają takiej oceny. **Doświadczenie pokazało, że interwencje wspierane przez takie programy w większości przypadków nie obejmują robót budowlanych lub infrastruktury określonych w załącznikach do dyrektywy OOŚ. Jeśli jednak takie programy określają ramy dla rozwoju przedsięwzięć wymienionych w załącznikach do dyrektywy OOŚ (takich jak budowa szkół, szpitali, obiektów zakwaterowania dla migrantów, infrastruktury transnarodowej lub transgranicznej), konieczne jest ustalenie, czy mogą one mieć znaczący wpływ na środowisko naturalne.**

SOOŚ w kontekście NPF

W celu przyjęcia programów przez Komisję oczekuje się, że wszystkie odpowiednie dokumenty opracowane na etapie screeningu zostaną udostępnione Komisji w celu wykazania, że przestrzegane są obowiązujące przepisy dyrektywy SEA.

Aby oceny oddziaływania na środowisko były skuteczne, muszą być przeprowadzane jak najwcześniej na etapie przygotowywania programów i muszą być zakończone przed ich przedłożeniem Komisji. Wzmocni to integrację środowiskową, przyczyni się do ich społecznej akceptacji i zapewni, że wszelkie prawdopodobne znaczące negatywne oddziaływania na środowisko zostaną należycie uwzględnione.

- CLIMATE PROOFING!

- Dziękuję za uwagę,
- Piotr Czarnocki
 - MKiŚ